

ret nær til flere københavnske huse; dr. Lorenzen nævner Amagertorv 6 (Mathias Hansens gaard fra 1616); man kunde ogsaa nævne familien Fuirens forsvundne gaard i Store Kirkestræde og de store gaarde ved Gammel Strand, som vi kender fra det berømte stik efter v. Wijks maleri fra 1611. Det, at man ikke kan finde gavle, der i dekorativ opbygning helt svarer til J. B.s hus, forekommer mig ikke mærkeligt, da der — saa vidt jeg ved — ikke findes to renæssancehuse her i landet med helt ens gavle. Derimod er der en paafaldende forskel paa midtergavlen og sidegavlene baade hvad angaar hovedform og dekorativt udstyr. Midtergavlen er en spidsgavl, medens sidegavlene er gavlkviste. Er der mon forskel i tid paa dem? Kan det tænkes, at midtergavlen er lidt senere, og at man har haft i sinde at opføre et trappetaarn ud mod gaden? Maaske er det bare tidens trang til variation; et trappetaarn hører vel ogsaa nærmere til paa gaardsiden.

— Vi maa være taknemmelige for denne publikation og haabe paa, at dr. Roussell vil lade en lang række følge efter.

Hans Henrik Engqvist.

P. Ladefoged: Lyngaa Sogn. Aarhus, 1947. 303 s.

Aarhus amt har i lang tid været bagud for de fleste andre jyske amter m. h. t. litteraturen om de enkelte lokaliteter. Først i de allerseneste aar er der for alvor kommet gang i det lokalhistoriske arbejde i amtet, men saa har til gengæld ogsaa i løbet af en halv snes aar ikke mindre end 5 sognehistorier set dagens lys. 1937 paabegyndte Aug. F. Schmidt udsendelsen af »Brabrand og Aarslev Sognes Historier«, 1941 fulgte samme forfatters »Aaby Sogns Historie«, samme aar kom ogsaa J. G. Villadsen og Villads Villadsen: »Træk af Egaa Sogns Historie«, aaret efter udgav Jens Andersen »Nogle Optegnelser om Gylling Sogn og dets Beboere gennem Tiderne«, og nu har endelig P. Ladefoged udsendt et digert værk om Lyngaa sogns historie. Det er resultatet af 25 aars samlerarbejde, og det er baseret paa det intimest mulige personlige kendskab til sognet, idet forf. har været lærer her i 40 aar.

Bogen er iøvrigt bygget op efter det efterhaanden traditionelle skema. Indledende gives der en kort orientering m. h. t. sognets beliggenhed, størrelse o. s. v., der redegøres for de geologiske og arkæologiske mærkværdigheder, og stednavnematerialet gennemgås. Derefter berettes der udførligt om kirkens arkitektur og inventar, dens ejendomme og indtægter samt om præsterne og degnene. Paa samme maade fortælles om skolevæsenets udvikling og de skiftende lærere. Et følgende afsnit — bogens næststørste — med titlen »Bønderne og Jorden« er helliget redegørelsen for udviklingen paa landbrugets omraade, og hertil knytter sig et mindre afsnit om herregaarden »Faurskov«s historie samt en detailleret redegørelse for enkelte gaardes og huses ejere fra midten af 1600-tallet til nutiden. Til slut følger endelig fyldige oplysninger om sognets styrelse og forningslivet i det sidste aarhundrede samt nogle folkemindoptegnelser.

Der er næppe tvivl om, at forf. har udnyttet den væsentligste del af det foreliggende kildemateriale, og fremstillingen bærer tydeligt præg af, at han ogsaa sidder inde med et solidt kendskab til den almindelige litteratur om de emner, der behandles. Bogen har i det hele taget et overmaade solidt og vederhæftigt præg. Det lyser ud af hver eneste side, at forf. er en uhyre samvittighedsfuld mand, og at han er udrustet med en god portion sund sans. At det tillige af bogen fremgaar, at han ogsaa er i besiddelse af et vist tørt lune, noteres kun for fuldstændighedens skyld. Kildematerialet er behandlet med ædruelighed og kritik, aktstykker er gengivet med megen omhu, og forf. er forsigtig med at drage konklusioner. Det er ikke helt almindeligt, men det er — oprigtig talt — baade tiltalende og forfriskende at stifte bekendtskab med en lokalhistoriker, der ærligt vedgaar, at han ikke forstaar denne eller hin passus i aktstykkerne, saaledes som det flere steder er tilfældet i denne bog.

Paa den anden side kan det ikke nægtes, at forf.s uhyre grundighed og samvittighedsfuldhed i nogen grad har skadet bogen. Han er i *for* høj grad faldet for fristelsen til at nøjes med at aftrykke aktstykkerne (ovenikøbet i mange tilfælde med den originale ortografi!) uden at kommentere

indholdet og uden at redegøre for den nærmere sammenhæng. I det hele taget fylder aktstykkerne alt for meget op i bogen, hvilket bevirker, at den er blevet meget tung læsning — den har for meget haandbogens præg; af den grund føles forøvrigt ogsaa savnet af et register saa meget stærkere. Det maa nu engang være et principielt krav til sognehistorierne, at aktstykker skal genfortælles, ikke aftrykkes. Ønsker man endelig at bringe dem in extenso, maa det ske i et tillæg. Bogen lider tillige under en anden skavank, som er karakteristisk for mange sognehistorier, nemlig den, at de enkelte afsnits størrelse mere er betinget af det forhaandenværende kildemateriales omfang end af de paagældende emners betydning. Det skader helhedspræget og giver let læseren et forvrænget billede af de forskellige faktors betydning. Paa visse punkter kunde forf. utvivlsomt ogsaa have faaet mere ud af kildematerialet, end tilfældet er; saaledes er de oplysninger, der bringes om skolevæsenet før 1800, utilbørligt sparsomme, og — hvad værre er — nogle af de vigtigste sider af landbrugs-historien er overhovedet ikke behandlet eller kun strejft. Det gælder forhold som bøndernes økonomiske stilling, der kunde belyses ved hjælp af skifter, folkehold, dyrkningsmetoder og kreaturhold.

Kan der rettes en del indvendinger mod lærer Ladefogeds værk, saa rokker det dog ikke ved den kendsgerning, at der her foreligger en arbejdspræstation, som kun kan af-tvinge respekt. Og i alle tilfælde er det en bog, som nok skal hævde sig i kraft af dens soliditet og ædruelighed.

Aage Bonde.

A. I. Gejlager: Nord for Horsens Fjord. Folkemindeoptegnelser fra Vor Herred. (Munksgaard 1946).

En levende og morsom bog. Et gammelt landsbysamfund, Stensballegårds hovbønders liv både hellig og søgn, er her beskrevet efter gamle folks hukommelse, og beretningerne er fortalt med sans for sprogets velklang og ud fra gammel kærlighed til og dyb indlevelse i stoffet. Stoffet er folke-overleveringens, det er hverken levn eller samtidig øjen-vidneberetning, men det giver et tydeligt indtryk af, hvor-